

CZU: 373.3

DOI: <http://doi.org/10.5281/zenodo.488836>

APLICAREA TEHNICILOR DE LECTURĂ EFICIENTĂ ÎN VEDEREA COMPREHENSIVITĂȚII TEXTULUI LITERAR FOLOSIND STRATEGII ȘI APLICAȚII MODERNE ATÂT ÎN PREDAREA TRADIȚIONALĂ, CÂT ȘI ÎN PREDAREA ONLINE

Crina-Ramona ANTIP

Școala Gimnazială „Nicolae Bălcescu”, România

Dacă în anii 2000 predarea asistată de calculator era doar un deziderat, un șir de dezbateri și repere teoretice, două decenii mai târziu acest context a devenit unul obișnuit și nu ne vom mai putea închipui o oră de curs care să fie total lipsită de prezența acestor mijloace informaționale, de noile tehnologii inserate în scenariul didactic, devenit, astfel, mai mult sau mai puțin provocator.

Cuvinte-cheie: provocare, metode, învățământ tradițional, învățământ online, lectură.

APPLYING EFFICIENT READING TECHNIQUES IN ORDER TO UNDERSTAND THE LITERARY TEXT USING MODERN STRATEGIES AND APPLICATIONS, BOTH IN TRADITIONAL AND ONLINE TEACHING

If in the 2000s computer-assisted teaching was just a desideratum, a series of debates and theoretical landmarks, two decades later, this context became commonplace and we can no longer imagine an hour of class that would be completely deprived of these information means, of the new technologies inserted in the didactic scenario, thus becoming more or less provocative.

Keywords: challenge, methods, traditional education, online education, reading.

*„Dacă prin nu știu ce exces de socialism sau de barbarie, toate disciplinele ar trebui expulzate din
învățământ cu o singură excepție, de salvat ar trebui disciplina literară,
pentru că în monumentul literar toate științele sunt prezente”
(Roland Barthes. Lecția, 1978)*

Introducere

Online ... un stereotip ??? Sau doar un neologism de care facem paradă în ultimul an ...???

Chiar de e așa, anul 2020 a fost un an al provocărilor, care, din păcate, a atras cu sine și o parte din 2021, în ceea ce privește sistemul de învățământ mondial și național. Tot sistemul nostru de valori a fost bulversat, toată paradigma care ne era familiară ne-a fost dată peste cap și cred că acum asistăm la schimbarea acesteia.

În acest context economic, social și epidemiologic se face trecerea abruptă de la ceea ce credeam noi că e modern în predare la un învățământ online care a înlocuit tot ceea ce era clasic.

Metodele pe care le consideram moderne a trebuit să fie adaptate la predarea prin intermediul calculatorului și a tabletei/I-podului, ceea ce a făcut ca acest tip de predare să devină unul clasic, iar predarea online – tipul învățământului modern.

Dacă în anii 2000 predarea asistată de calculator era doar un deziderat, un șir de dezbateri și repere teoretice, două decenii mai târziu acest context a devenit unul obișnuit și nu ne vom mai putea închipui o oră de curs care să fie total lipsită de prezența acestor mijloace informaționale, de noile tehnologii inserate în scenariul didactic, devenit, astfel, mai mult sau mai puțin provocator.

Cadrul didactic care a predat un an de zile online nu poate să nu apeleze la acest suport tehnologic măcar într-o secvență a actului de predare-învățare-evaluare.

Dacă până acum aceste strategii erau folosite la o lecție de grad pentru a impresiona metodistul/inspectorul, la un cerc pedagogic pentru a face paradă de ancorarea sa în viitor, în zilele noastre profesorul va insera aceste tehnici și le va folosi în oricare dintre secvențele lecției pentru a fi creativ și pentru a colabora eficient cu elevii care se vor plictisi sau nu vor mai învăța cu plăcere dacă în ora de curs nu se va regăsi măcar una dintre aceste „picanterii”.

Folosind platformele colaborative și strategii moderne de predare-învățare-evaluare, profesorul reobîșnuiește elevul în bancă, înlocuind parțial interfața calculatorului cu tabla fizică și cu prezența sa. Fie în captarea atenției, actualizarea cunoștințelor, fixare, retenție, transfer etc., tehnicile de predare clasice cer să fie combinate cu cele asistate de tehnologii, parte pentru creativitate, parte pentru reobîșnuirea elevului cu predarea fizică.

Deși bulversați de răsturnarea de paradigmă, cei doi factori ai actului didactic trebuie să-și reconsidere poziția față de lecția clasică și să accepte că ceea ce era odată modern a devenit clasic și ceea ce era odată doar o utopie a devenit modern.

Dotat cu o creativitate ieșită din comun, profesorul care predă discipline umaniste are o abilitate înnăscută de a face lecția atractivă și interesantă, mai ales la Limba și literatura română, unde, până la actul de predare, trebuie să asigure comprehensiunea textului, ceea ce înseamnă, în primul rând, lecturarea atentă a acestuia și pătrunderea, ulterior, în esența lui.

Parcurs de la o clasă la alta, obiectivele de referință din programa școlară sunt dispuse gradual și vizează cizelarea și extinderea capacităților de comunicare (ex.: identificarea informațiilor esențiale într-un text oral, în clasa a V-a; identificarea informațiilor esențiale și a celor de detaliu și stabilirea unor legături sau diferențieri între informațiile receptate, în clasa a VI-a; înțelegerea semnificației generale a unui mesaj oral, în clasa a VII-a; înțelegerea semnificației generale a unui mesaj oral, sesizându-se progresia și coerența ideilor exprimate, în clasa a VIII-a) [1, p.64].

Folosind strategia adecvată, profesorul poate obține aceste competențe, fizic sau online, aplicând diferite tehnici de lectură, nu fără a utiliza de cele câteva etape ale întâlnirii cu textul, și anume – cele propuse de J.Langer, care reprezintă actul lecturii prin patru tipuri de relații cititor-text. Considerate „mai degrabă recursive decât liniare”, aceste relații – transcrise metaforic în imaginea unui drum ce presupune apropierea de, imersiune în și emergența din universul creației – pot fi numite, în traducere liberă, astfel:

1. **A pași din exterior spre interior: intrarea în lumea textului** (*Being Oultt, Stepping Into an Envisionment*);
2. **A fi în interior și a explora lumea textului** (*Being In and Moving Tkaș an Envisionment*);
3. **A pași înapoi și a regândi datele cu care s-a pornit la drum** (*Step Back and Rethinking What One Know*);
4. **A ieși din lumea textului și a obiectiva experiența** (*Stepping out and Objectifying the Experience*).

Se poate ușor remarca faptul că etapele conturate aici definesc două perspective asupra textului: una deschisă din interiorul lumii lui (etapa a doua și a treia], cealaltă deschisă prin distanțare (etapa a patra). Mai mult, modelul conturează prin intermediul primului tip de relație o etapă a pre-lecturii, etapă valorificată, adeseori, în tehnici ce conturează orizontul de așteptare al cititorului) [2, p.170].

Odată parcurse, aceste etape nu doar că aduc cititorul mai aproape de text, de profesor și colegi, creând o bulă de complicitate, unde aceștia pot visa împreună, atât într-un context fizic, cât și într-unul online.

În vederea receptării textelor literare, practica a demonstrat existența a numeroase metode și procedee de instruire, tradiționale și interactive: *expunerea, prelegerea școlară, prelegerea intensificată, conversația, dezbateră, controversa academică, discuția Panel, procesul literar, reuniunea Phillips 6/6, brainstormingul, explozia stelară, exercițiul, jocul didactic, demonstrația, modelarea, observația, algoritmul, jocul de rol, ciorchinele, jurnalul dublu, jurnalul triplu, diagrama Venn, metoda cubului, sistemul Cornell de luare a notițelor, harta conceptuală, metoda benzilor desenate, Turul galeriei, mozaic cu fișe de expert, metoda colțurilor, scaunul autorului* etc.

Toate aceste metode pot fi aplicate nu doar în învățarea fizică, ci și în predarea online, cu ajutorul aplicațiilor și platformelor moderne, cum ar fi: *zoom, white board, open board, jam board, wallworld, padlet*, unde profesorul poate interacționa cu elevii ca și când ar fi într-un context fizic.

Voi exemplifica doar câteva dintre acestea, folosite nu doar pentru a face ora (fizic sau online) mai atractivă, ci și pentru a crea condițiile necesare apropierii afective a elevului față de text.

Una dintre cele mai interesante metode care prinde enorm la clasă este **Metoda jurnalului dublu**, pe care am aplicat-o cu succes atunci când l-am studiat pe Mihai Eminescu. Jurnalul cu dubla intrare este o metoda adaptată în practica didactică și pentru clasele gimnaziale. Studiind textul „O, rămâi...” , am aplicat această metodă la alte texte, la alegere, din lirica eminesciană, fiecare elev venind cu textul lui și cu jurnalul lui.

Fig.1. Jurnalul dublu – aplicație „O, rămâi...”

Fig.2. Jurnalul dublu – aplicație „O, rămâi...”

Metoda Cornell de luare a notițelor este o altă metodă aplicată la clasă, la lecția *Elevul Dima dintr-a șaptea...Metoda Cornell* sau *Sistemul Cornell* de luare de notițe este un sistem de redactare, organizare și revizuire a notițelor luate la ore dezvoltată în jurul anilor 1950 de către profesorul Walter Pauk în cadrul Universității Cornell.

Metoda Cornell este o metodă eficientă de luare de notițe, întrucât permite restructurarea materialului de învățat după ce a fost redactat, precum și reflectarea asupra acestuia prin identificarea cuvintelor sau ideilor-cheie, a unor exemple la idei sau a unor întrebări cu privire la materialul de învățat.

Sistemul Cornell de luare a notițelor presupune împărțirea foilor de caiet sau a foilor A4 în trei secțiuni:

1. Secțiunea 1 este porțiunea cea mai mare, fiind situată în partea dreaptă și acoperind 70% sau 2/3 din pagină. Pe această parte vom scrie ideile într-o manieră informală sau așa cum le auzim în timpul orei de curs.
2. Secțiunea 2 este amplasată în partea stângă a foii și acoperă 30% din aceasta. Aceasta este secțiunea cuvintelor-cheie, comentariilor sau întrebărilor și se completează, de regulă, după ore, când dorim să recitim și să revizuiem ce am notat. Aici vom include definițiile termenilor, comentarii de clarificare a ideilor importante, ideile principale. Secțiunea 2 poate fi completată sau revizuită atât în timpul luării notițelor principale plasate în cadrul Secțiunii 1, cât și după ce am terminat de redactat secțiunea respectivă.
3. Secțiunea 3 este amplasată în partea de jos a foii și este cea mai mică porțiune de pe foaie – cam în jur de 2-4 centimetri sau 5-7 rânduri de caiet. Aici vom scrie o concluzie formată din 2 sau 3 propoziții, prin care rezumăm ideile notate în secțiunile 1 și 2 și prin care ne formăm o idee de ansamblu despre lecția parcursă prin intermediul notițelor.

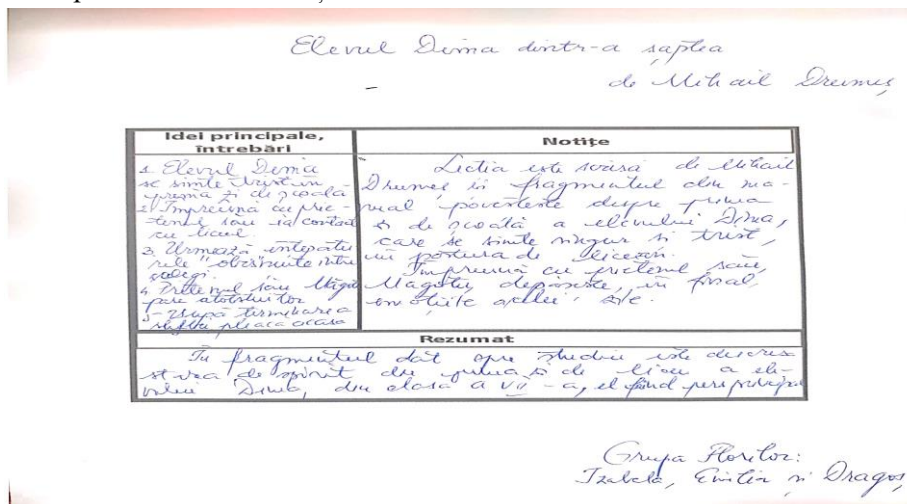

Fig.3. Metoda Cornell – aplicație Elevul Dima dintr-a șaptea...

Diagrama Venn este o altă metodă care analizează asemănările și deosebirile dintre textele studiate și pe care am folosit-o cu succes la textul dramatic, unde am analizat, după audiții prealabile, un text dramatic jucat de actori profesioniști și un text dramatic performat de actori profesioniști. Textul-suport a fost „Steaua fără nume” a lui Mihail Sebastian.

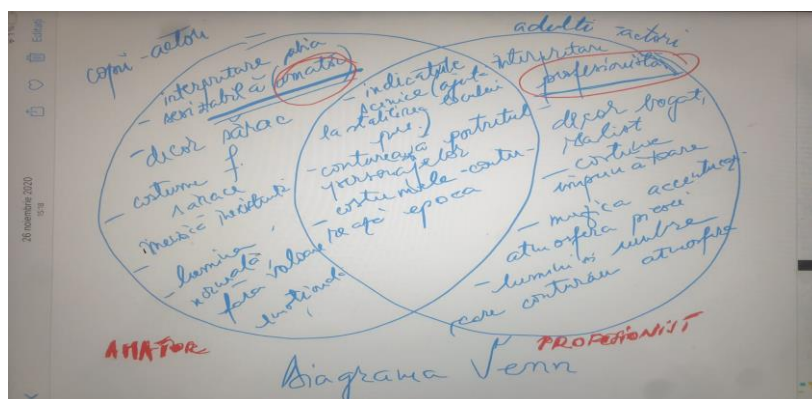

Fig.4. Diagrama Venn – aplicație textul dramatic *Steaua fără nume*.

Folosind aplicația **"White board"**, de pe platforma zoom **prin intermediul I-pod-ului**, am descoperit, online, în același timp cu elevii, asemănările și deosebirile dintre cele două acte artistice, iar lectura din clasă a încurajat copiii să termine de citit toată piesa lui Mihail Sebastian.

O altă tehnică de lectură eficientă este **Metoda cadranului**, aplicată cu succes la majoritatea lecțiilor de literatură, după lectura clasică. Metoda este o modalitate de rezumare și sistematizare a unui conținut informațional, solicitând participarea și implicarea elevilor în înțelegerea lui adecvată.

Ea presupune împărțirea foii de lucru în patru cadrane egale. Sarcinile se impart în sensul acelor de ceasornic. În primul cadran se extrag ideile principale, în al doilea cadran avem locul cuvintelor-cheie, cadranul numărul trei este locul unei concluzii, al unui proverb etc. și în ultimul cadran cititorul poate emite păreri personale, experiențe personale legate de text sau un desen care să summarizeze întregul text sau fragment studiat, ceea ce înseamnă o permanentă lergătură cu textul și lucrul cu manualul.

Fig.5. Metoda cadranului – aplicație D-I. Goe.

Ca o încheiere a tot ceea ce au studiat elevii vis-à-vis de un text literar, am aplicat metoda **Turul galeriei**, spre exemplu la Mihai Eminescu, unde elevii au avut o singură sarcină: să facă pe o foaie A4 orice doresc ei

care să le amintească de acest autor, după ce am relecturat împreună poezia/strofa/strofele preferată/e. La final, metoda constă în expunerea acestora, pe un panou, elevii votând fișa câștigătoare.

Fig.6. Turul galeriei – aplicație recapitulare text lyric – Mihai Eminescu.

Augmented reality este o altă aplicație care creează o experiență interactivă a unui mediu din lumea reală în care obiectele din lumea reală sunt îmbunătățite de informații perceptivă generate de computer, uneori în mai multe modalități senzoriale, inclusiv vizuale, auditive, haptice, somatosenzoriale și olfactive.

La literatură am folosit acest mijloc interactiv pentru a atrage elevii către lectură și, altfel decât în modul clasic, folosind link-uri către coduri QR sau Pilgrim education, cu ajutorul unui smartphone. Dedesubt, imagini din cartea interactivă, precum și modalitatea de folosire a acesteia.

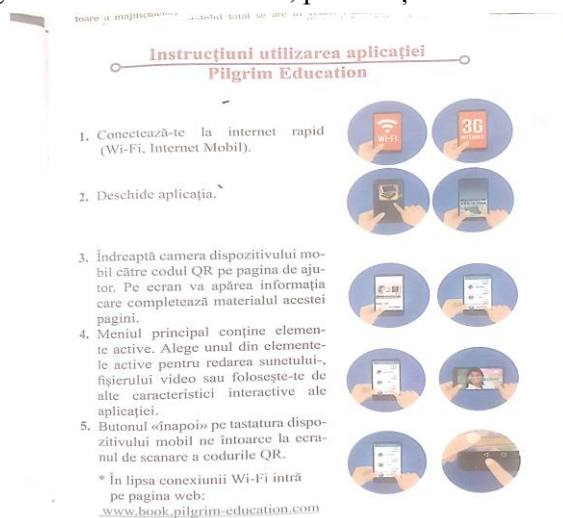

Fig.7. Indicații folosite **Augmented Reality**.

Fig.8. Imagini din interior carte **Augmented Reality**.

Concluzii

Am putea exemplifica nenumărate strategii și tehnici/aplicații moderne de eficientizare a lecturii care să dea roadele așteptate de către factorii implicați în actul didactic, însă, până la urmă, lectorul implicat și convins se formează doar dacă există motivația intrinsecă sau extrinsecă adecvată.

Importanța lecturii textului și ulterior gradul de înțelegere a acestuia se oglindește, până la urmă, în baremele de corectare și notare din timpul anului de curs și la examenele finale, bareme mai mult sau mai puțin obiective.

Însă, odată stimulată creativitatea, dorința de a lectura și plăcerea de a vedea deasupra textului sau dincolo de text va însoți elevul până la maturitate, chiar și în timpul ei, numai în acest mod putând determina lectorul să înțeleagă concepția artistică, specificitatea și originalitatea unui text, mecanismul sentimentelor, relația sa cu opera artistică devenind, odată cu trecerea timpului și înaintarea în vârstă, mai profundă și mai complexă.

Referințe:

1. *Programa de limba și literatura română pentru clasele V-VIII*/07.03.2017, p.64.
2. PAMFIL, A. *Limba și literatura română în gimnaziu. Structuri didactice deschise*. București: Paralela 45, 2003, p.170.
3. *Smart interactive book, 3D augmented reality*, Pilgrim education, 2019.

site-uri web:

Luarea-de-notite-sistemul-cornell. Disponibil: <https://alexandrucretu.wordpress.com/2019/11/26/luarea-de-notite-sistemul-cornell/>

Date despre autor:

Crina-Ramona ANTIP, doctorandă, Universitatea de Stat din Tiraspol; profesor la Școala Gimnazială „Nicolae Bălcescu”, județul Bacău, România

E-mail: crinaantip@yahoo.com

ORCID: 0000-0003-4931-3166

Prezentat la 22.02.2021